

MI

Costos

1929.

S I S U.

1. „Lotose“ tegevusest.
2. Noorile.
3. Laul sügisest.
4. Tormine sügisöö.
5. Sügis tulles.
6. Me noorurid.
7. Vaibuvad helid.
8. Lahkuv luik.
9. Aated.
10. Pilk sügistormi.
11. Mõtisklus sügisel.
12. Nii on vahel.

„LOTOSE“ TEGEVUSEST.

16. oktoobril 1921 a. korraldati P. L. R. G. õpilaste poolt pidu, mil-
lise puhas tulu pidi minema õp/r. asutamiskulude katteks. Suurima huviga
asuti tööle ja vaatamata raskusile suudeti teostada kavatsusi. „Lotose“ asu-
tajaiks on 7 liiget: Kask, Hiibus, Bergmann, Jürgen, Ristal, Vinter ja Laur.
Viimaseist moodustus ajutine juhatus. Esmajoones siirduti põhikirja välja-
töötamisele ja esitati põhikiri ajutise juhatuse poolt 12. märtsil 1922 a. asu-
tamiskoosolekul. Samal aastal 25. aprillil on juba põhikiri kinnitatud. 30.
aprillil on juba tegutsemas „Lotose“ põhikirja põhjal nõuetav juhatus, mil-
line oli 6 liikmeline, juhataja Riig Salme ja hooldaja tollaegne koolijuha-
taja hra Estam. Õp/r. „Lotos“ koostus spordi- ja näiteosakondadest, kuna
kirjandusring oli vaid suurimaks unistuseks. Veel samal aastal muudetakse
põhikirja §§ 7 ja 8. Osakonnad töötavad väga intensiivselt ja agiteeritakse
näitekunsti ja spordi levitamiseks. 1925 a. muudetakse õp/r. „Lotose“ esi-
algne põhikiri ja sellasena on ta säilinud senini. Registreeriti muudetud põ-
hikiri 16. okt. 1925 a. lõpul algab lang „Lotose“ tegevuses, milline on
põhjastatud levinenud nakkushaigusest tol aastal. Edustab tegevust
1926/27 aastal, mil on võimalik korraldada õpilaste oma vahelisi referaatõh-
tuid, kursusi ning pidusid. 1928/29 aastal on tegevuses saavutatud kõrgem
aste eelmisest aastast.

On korraldet „Lotoses“ aastate kestel näite-, plastika-, foto-, joonistus-,
võimlemiskursusi-, referaat-, vaidlusõhtuid ja pidusid. Võetud osa karbi-
korjandusist karskuse hääks, agiteeritud „Kevadiku“ levitamiseks ja möödu-
nud aasta korraldati kõnevõistlus. Sel aastal on tegevuskava väga huvi-
tav ja laialdane, muuseas on kavatsusel esineda kirjandusliku kohtuga, mil-
line oleks esmakordne Pärnu noorsoo organisatsioones. Omatud on „Lo-
tosel“ lugemistuba, paljude „lotoslaste“ suurim unistus. On saavutatud
aastate kestel paljuid sihtidest, kuid enamus on siiski veel kauguses. Noor-
te hingedes on lõõmavamad tuld, kirkjamat valgust ja nende raskendamiseks
tõhe on vajalikud ideaalsemad sihid.

A. Steinberg.

NOORILE!

Noorus, sa põskede puna ja kõikide aegade lõbusaim viis, sa hele päiksepaiste ning kõik, mis südameid sütitada võib, su poole ma hüüan! Teie õpilased, kellede hingedes peitub säde sellest mõõtmatus nooruselgust, teie poole tahan pöörduda: Tulge kõik, tulge, et koonduda me hällilapse, aegkirja, ümber, et vesta talle teda hällitades me südamete imelikke muinasjutte, jutte me kannatusist ja rõõmest! Ent kogume ta ümber kõik, et võiksime talle laulda ka vägevaid hümne, mis kajaksid kui koskede koha. Laulame talle ka noorusleegitsevate südamete vabadusest ja tahteküllusest ning me lootusõite närtsimatust pärjast!

Ja kord märkate teie, et te pole tulde pillanud neid sõnu, vaid kuullete neid teiste hingedest vastu kajavat — need sõnad on leidnud pinda. Ja ma töotan, need kõik leiavad pinda, leiavad seda noorte südameis, kes igatsevad sinikõrguste poole! — Ent need hääled võivad olla ka äratajaiks neile, kes veel uinuvad kesk tuimuste süsimusta ööd. Üht meelitab vast vaikne hällilaul, mille pühendasite me hällilapsele, teist äratavad ehk jälle kaugele kostvad helid noorusigatsusist ning nad kõik ärkavad loovale tööle. Tulge kõik, sest keegi pole pääsematult eksinud ükskõiksuse labürindis, tulge! Igat ootab ta osa. See oleks teist suur ülekohus, kui igavlekseite omad vabad tunnid selleasemel, et olla rõõmus teistega!

Ärge sundige vägivaldselt vaikima, neid hääli, milledele hing on kitsaks jäänud ja välja avarusse püüavad! Näitame, kõigile, ka vanule, võitlusest väsinuile, et nendega ei varise veel hauda kogu inimkonna jõud ja tahe! Selgitame endi tööga neile, et tahame edasi kanda nende ideed ja teostada need: raiuda iseseisvalt uusi radu elurägastikku. — Tulge, kõik, ühineme kõik selleks suureks tööks, tulge! Liig ilus on eesmärk, et veel laiselda võiksime, tulge!

Elfy.

LAUL SÜGISEST.

Kõledalt ja valjult puhub tuul,
Kolletanud lehti sahistab puul,
Mängib närbunud lillega aasal kollasel,
Hulub ja kiunub tänaval porisel.
Vihaseltsi siis tormab metsa laastama,
Kus paneb hiiglase tammegi tüve nõtkuma.

Siis aga vaikib tuul nagu unne vaob,
Hallide rippuvate pilvede taha kaob!
Maapeal aga pea ununeb ta verine mäng,
Kus nüüd päiksekullast luuakse unistusile säng.
Rõõmsail palgil inimesed kõnnivad,
Ei keegi näe halles pilvis sügist, surmajat.

See aga kaval on küll, ei uinu ta veel
Ootamatult tagasi tuleb, tormitaat eel.
Purustab unistused päiksekullased, ilusad,
Matab halastamatuse ummiku alla nad.
Toob jälle jubedust ja surmaund,
Kuni ta valitsuslõpu kuulutab talvetund.

Elfy.

TORMINE SÜGISÖÖ.

Õhtu on . . . Istun laua ääres, raamat ees, aga silmad — need ei taha püsida tähtedel, need uitavad toas ringi, mõtted — need rändavad ringi ei tea kus maailmas kord haarates siit ühe kujutluse, kord säält.

Väljas — säääl akna taga, on torm ja vihm. Tuul hulub ümber maja, et sisse pääseda; ta proovib oma jõudu akna luukide kallal, siis lõgistab ukselinki.

Mõtted ei püsi paigal tahaks nii hää meelega välja — sinna tormisse ja vihmasse tahaks jooksta ühes tuulega märgi tagavaid mööda. Liikmed — need on nii täis elu ja liigutustahet, süda täis tundmatud igatsust; tahaksin ära siit, ära kaugemale. . .

Kiirelt käib nurka raamat — ja välja — õhhe. Pime on! Käib nagu veidi külm judin üle selja, aga ei, siiski toredam, kui säääl toas kinniste seinte vahel, or väljas looduse möllus.

Läbi pargi, läbi pimedate tänavate läheb käik edasi. Tuul kisub endaga kaasa, vihm peksab vastu nägu, kui hää ja tore. Ühes vihmaga viskab tuul puielt kistud lehti vastu nägu, inimesed raputavad end pahaselt, ent mulle meeldib see kõik, pööraselt meeldib. Need tiirlevad lehed, nad nii kui paitavad kuuma nägu, jahutavad kiirelt tuksuvat südant. — Siin praksub puu, säääl langeb aed praginal maha. Üksikud tähed vilguvad taevas, nad nagu kardaksid ilmuda pilverünka vahelt, et vaadata alla. Kiirelt jooksevad pilved paljastades kord siin, kord säääl helen-dava taevariba. See on öö, tormine sügisöö.

Tuul, vihm ja lendlevad lehed — need lõpuks siiski rahustavad meeli; tuleb kusagilt mõte, mis ajas mind välja, mida ot-sin sellest süsimustast ööst? — Olen läbi märg ja lõdisen külmast ja nüüd algab jooks kiirelt tagasi, sinna kust vast mõne aja eest pagesin sama kiirelt, kui nüüd tagasi ruttan.

Hermu.

SÜGIS TULLES.

Sõitis sügis tormiratsul
läbi külade,
sõitis läbi laane laia,
jõudis linnani.

Puhkas veidi, vaatas ringi,
kõikjal suvi veel,
kõikjal lilled, linnud, laulud
ilutsemas eel.

Kõikjale siis surma puistas.
Loodus kolletas.
Inimeste hingedeski
nali hallitas.

Aga aega ei olnud temal,
surmal, sügisel.
Palju ilmas ju veel lusti,
naeru lõbusat.

Elfy.

ME NOORURID!

Me noorurid — kel lõõmamas elutuli rinnus
Mis pakitseb, — põletab!
Ta leeges hävinema peab nukruse vammus
Mis helguse hävitab.

Sest virugem noored — tõemõök kiiresti vööle!
Las langeda ahelad mis köidavad veel.
Oleme kutsut kaunile — loovale tööle —
Et tuleks lõpp pilkasel tuimuse ööl!

Laskugem vahutavaisse voogesse — naeratus huulil!
Et päästa õnnetuid kes vajumas säääl.
Ei võimust me üle pole tormel, tuulil —
Kui kaugele kostub me nooruses karastet hääl.

Sest loitku leegid — kadugu loidus
Pea kauguses paistmas on punetav koit —
Meist hoovaku noorusjõud — voolaku värskus
Siis naeratab vastu meil elus kord võit.

Gerdy.

VAIBUVAD HELID.

Mu südame kandlel on purunend keeled —

Ja vaikinud viimane toon.

Ei kostu sääl enam muusikahelid —

Sest hinge läbib valu-punane joon.

Jah keeled on katkend — helid on vaikind —

Sest südame kambreis õudne on nüüd.

Kõik endised helid on ammu ju suikund

Nüüd kostub mu hinges veel ahastav hüüd.

Oh kostuge jälle mu armastet helid —

Löö õitsema närbunud südame pind —

Sa kes mul parimaks lohutajaks olid.

Mu südamekannel — ma vajan sind.

Sääl kostub üks vaikne ärkav heli —

Läbi hinge paksude udude vöö —

Sest heli mis ammugi suri —

Ärkas — algamas jällegi helide töö —

Las kustuda hetkeks kaunimad helid —

Las katkeda keeled, puruneda südame kannel —

Siiski veel vaibumas viimne akord.

Gerdy.

LAHKUV LUIK.

Pettunult, mahajäetult seisab luik kesk sügisloodust! Oi, kuis on ta parimad, ilusamad lootused purunenud. — Täis elujõudu kandsid ta tiivad ta kord siia, vastu rõõmudele, elule — ilusale! Kuis möllas elu ta hinges, kees noorustuli, lennates kaugelt siia.

„Sinna! — jah sinna pean saama!“ mõtles ta lennul läbistades sini-õhku kergel löögel. Sääl avaneb elu täis õnne, mugavusi, — algab kevad lakkamatu...

Jõudes siia, rind täis palavaid igatsusi paremale elule, leidis ta ees pettumusi — valu! Ei õitsenud siin lootuslilled, maad katsid vaid verega piserdud õied — valude sünnitus! Ei säranud siin päike nii palavalt, — ei kütkestanud loodus!

Möödus suvi. Valusaid etteheiteid tegi enesele õnnetu luik, et jätnud endised sõbrad — kogu endise elu. Miks jättis ta oma kodumaa — tiivutas vastu tundmatule elule! Nüüd lahutet armsamaist ääretute vete läbi! See nii valus, valus...

Sügis. Kõik teised luiged lahkunud ammu on siit; alustanud kodumaa lendu. Ja sina, õnnetu lind! Mis keelab sind lendamast kodumaale!

Vaadake kuis peksab ta meeleheites tiibu, tahab olla vaba, vaba köidikuist mis kisuvad alla. Kuid siiski jalus köidikud, mis takistavad kodumaa lendu.

„Te neetud köidikud! Kas teie pärast pean surema siia? Miks ei suuda mu tiivad mind enam viia? Kes sidus mu jalgu köidikud, et takistada kodumaa lendu?“ — Need vaenlaste käed, kes ootavad su surma! Tahavad näha sind lamamas veres! „Miks lasksin läheneda endale võrgutajad? Miks ei taibanud nende metsikust, ilgest naerust äraandmist? Kas pean surema siia, pean langema neile saagiks? Näe, kuis hiilivad vaenlased mu ümber, oodates mu surma, et siis rõõmustada saagist, mis nõretub verest!

Eil Eil! — Mitte seda! Veel tuksub süda rinnus, voolab soonis veri!“

Meeltheites hüüab luik kõrguste poole — kuid kes kuuleb! Kaugel on teised luiged, säääl kus ei tunta kaduvuse tööd, kaugel — üle ääretute voode! Õnnetu laiutab tiibu, peksab noid armutult teine-teise vastu, — ja vaata — mis punab säääl liival! Millest on saanud sõmer punase värvi! See õnnetu luige veri — valude sünnitus!

Veel mõned pöörased vabaduskatsed, hüüded kõrguste poole ja ime — köidikud langevad! Ta vaba. Vaata kuis õnejoovastuses tõuseb pääsenud vang—luik siniõhku!

Uuesti tõuseb ta häääl kõrguste poole, kuid nüüd sisaldub siin tänu, võrratu tänu kõrguste — nägematuile võimele! Ta laulab — laulab kõrguste hüüni kaugest kodumaast. Ta purustet, verine süda on parandet — ta vaba! — —

Kaugele, kõrgele tõusnud on üksik lind, — sest talle jäi kitsaks endine paik. „Kõrgus“ — ta hüüd — jõuda sinna — ainsam püüd. Ta kadunud! Nüüd viibib ta kõrguste kaisus — hõljub pilvede templis!

Kõrguste hüüni mida laulis ta — ei suuda iial kiskuda hingest ma. Too meelitab ka mind siniõhku, vabadise kaenlasse, ei taha kauem jääda pimeduse paelusse — sest hing hõljub juba kuldses armu meres.

Gerdy.

AATED.

Üheskoos me ründleme
noolkiirelt tulevikuranda.
Idarevaid aateid kogume,
Ürgjõul neid tahame kanda.

Unistajad, püüetele!
Jatkub veel leegitsevat jõudu!
tardunud aadete hüüetele! —
õilsete sihtide suurimat sõudu!

Neta.

PILK SÜGISTORMI.

Kõledana puhub tuul üle närbuva nõmme, üle sügistormidest purustatud tee; kaebavalt karjub kajak vahutava mere kohal, kaebavalt sõuab laev läbi voogavate võimsate lainete sihile. Kas saabub sihile? Meri, mis ühineb silmapiiriga, on muutunud, nüüd peaaegu mustaks, sest tõuseb mistraal, mis eemaldab siniste mägede selged kontuurid taeva kahvatult sinalt. Päike vaatab otsekui ironiliselt kohisevaise veevoogesse. Ähvardavalt langevad lained pimedasse veevälja... on tulemas võitlus tormiga elu ja surma pääle. Südamel on võitlus: säääl võitlevad lootus ja kartus — Elu ja surm. Üks praksatus ses ääretus tuulehoos ja kadunud on laev, kadunud ta tee — vood matnud ta igaveseks. Mu ümber valab otsata vihmahoog, tiniseb õhk täis soove ja jutte, mõtted rändavad sihitult ringi, tungivad kaugustesse, viivad mind kaasa ja toovad jälle tagasi sügistormi. Pää on raske ja süngeid mõtteid roomab pähe, sundides unustama armsaid mälestusi. Kadunud on suveilu, kadunud päikese vallatlev kiir, kadunud naeratav lille huul kadunud trallitav linnusuu. Hinge vullanud sügisene kurvameelsus, kõikjal on valitsemas tõsidus. Sügis leinab, — ootab igatsuses valget lume rüüd.

Kannike.

MÖTISKLUS SÜGISEL.

Taeva kumeral kummil rulluvad raskeit süngete pilvede tinahallid sarjad. Punakaskollaseid lehti liugleb vahetpidamatult kõrgeilt puilt, keereldes kaua undavais tuuliilinguis enne laskumist niiskesse emakese-maa rüppe. Ei jää nad siingi lebama rahulikult, ei, veerevad edasi, kihutavad, tormavad nagu tõttaks kusagile kaugete nagu oleks sihid selged neil silme ees. Sügis on see, mis sunnib langema närbunud lehti, undama tuult ja tuhmuma taevast. Sügisnukrus lamaskleb katvana kõikjal, hing leiab vaevast väljumisteid. Piserdub tihtigi vihma noist tihedaist, hallest, taevarannal kordkorral tumenevaist pilvist. Asjatult palud nii mõnigi kord, et lakkaks too masendav vihm, asjatult, — näib nagu nukrustaks taevast inimvõimude pärast, nutaks nende lunastamiseks pisaraid kibedaid; ja kuna patte on palju, lõpmata palju, siis aiva sajab ja sajab, lõpmatult sajab. Siis alles kui kaastundlik taevast arvab lunastet olevat inimese raskeimad eksimused, puhtaks pest hingel lasuvad musteimad jõhkrused, südametunnistuse piinavaimad piisiasjad, — vaibub sahvisev vihm, jäävad vaid loigud porised.

Raugend on tuul, pilve veere mant näitab end isegi päikese naeratav pale. Rõõm särab sügispäikese sügavais silmis, ilma saadab kiiri helgemaid.

Rõõsamaks muutub isegi pessimistliku õppuri rõhutud hing, unustab vähemalt hetkekski koormavad mured ja leinava nukruse. Kuid ainult hetkeks, sest juba näeb silm neid koltunud lehti, mis langevad laskuvad puult. Neid surmavikat ju niitnud, kuis suudetaks kaduvust vaadeldes rõõmustella? Taimed, rohi, kõik loodus on surnud, linnudki põgenenud, kõikjal vaid raskusevaim.

Sügis, too sügavaim, hingesse tungivaim aastaaeg sügavalt mõtlema paneb inimese. Iga valmimist, närbumist sügislooduses inimsaatuses võrrelda võib. Varasügisel loodus oma valmimistipul on, siis peagi hääbumisele sõuab, — sügisel inimenegi haudkünkani jõuab...

Seepärast laulgem hüdni sügisele, mis langetab lehti, kuldkollaseid lehti, ülistagem teda!

Tervitet olgu sügis!

Defiin.

NII ON VAHEL...

Muidugi küsite: „Kuidas?“ Kannatage, küllap asun asja manu!

Kelluke heliseb. Asjata, ärge arvake, et mõni hõbekelluke, mis kutsus pimedast kambrikesest esile kõige toredamad mõtted. Ei, ta, see kell on koguni rauast säääl üleval lae all, ja ta heli, see köidab tähelpanu kahel viisil: kord kisub sinust välja kergendusohke — möödab tund, teinekord, noh siis peab ju algama tund, sest kui algust pole, poleks ju ka lõppu.

Praegu on algus. Ja — sissejuhatus tunnile on suurepärane: õpetaja tuleb „salaja“ klassi. Jah, salaja küll, kuid mitte läbi võtmeaugu või mõnel muul nägematul kombel, ei, ta tuleb täiesti uksest, seep see kõige salapärasem ongi. No — ega ta meile kõigile säääl klassis salaja tulnudki, ainult korrapidajale õpilasele näis lugu salapärasena. Too suur tüdruk ajab juttu ja ei märkagi „kõrgema võimu“ sisse astumist. Ootab ta isegi veel, ei tule ta ega tule! Vaeneke, ega kahte tulla ei saagi, üks ja see ainuke istub ju juba klassis.

„Palun rahu! Kas jääte juba kord vait!“ Jah, lapsed tund on tulnud, vaikida ja kuulatada, mis sind vast siis huvitaks, kui ta'st aru saad. Aga vaadake, viga seisab just selles, et aine on keruline ja meie pääd ei taipal igal momendil õiget seisukohta.

Niisuguseil korral valime harilikult mingisuguse teise tegevusvälja. Oo — neid on ju nii palju! Siirdume keelatud põllule sünnib nii salaja, et õpetaja seda ei märkagi; ta on isegi arvamisel, et kuulatatakse ta kõnet suure tähelepanuga. Ainult „omasuguse“ silm taipab õiget seisukorda. Näe, säääl ta loeb midagi, mis ei puutu õpitavasse ainesse, kuid mis on küll kavalalt peidetud õpperaamatu kaanteste. On aga huvi õpperaamatu vastu suur! Teine kirjutab säääl, vististe on see mõni sedelike, mis peab ühest klassist rändama teise. Kol-

mas vahib suuril silmil aknast välja, ta ei näe ega kuule midagi, ühe sõnaga: ta pole praegu klassis.

See vaikus on juba väljakannatamatu ühele sääal akna juures. Mida ta ometi peaks tegema, et magamistoa õhkkonda välja ajada? Millest saaks ometi naerda? Naerda, seda tuleb muidugi pihku, sest vastasel korral oleks see näha ka sellele, kellele polegi ta õieti määratud. Ei olegi ju ilus, kui nii „suured“ tüdrukud naeravad, ja veel „ei midagi“. Oo — see vallatu tüdruk vist leiab midagi aknalt, sest muidu ei läheks käsi salapärasalt aknale. Valmis Kaks minutit möödub vaevalt, siis on juba sääal uksepool nurgas sosin, turtsatus, naer. Poole minutiga on tervel klassi perel teada, mis rändas läbi nende endi laudade viimasele lauale. Mis see siis oli? Kärbes oli, sissepakitult, kõigiti korras, talveunes viibija loomake. Häbematu tüdruk, isegi magajale ei anna sa rahu!

Olgu kuidas on, igatahes selleks tunniks ajab see väike putukas suured inimlapsed uinakust. Nüüd hakkab rahutu sosin, ülearused pöörlemised ja käänlemised pinges. „Kas te ei või kannatlikult kuulata mu jutustust lõpuni? Ja, muidugi me kannatame lõpuni. Me ei unusta midagi, mis ta jutustab, sest — vaevalt saab unustada, kui pole midagi unustada.“

Kas me kannatame siis, kui „päästva“ kellahelinani? Vaevalt. Ühel on siia poole midagi öelda, teisel sinna poole: „Luba mulle pliatsit.“ — „Mul pole omalgi.“ — „Ega mu kumm valla raha eest ostetud pole!“ — „Ma kirjutan teid „sisse“ kui te silmapilk rahule ei jää. Kellele te õpite?“ Esimesele kahest viimasest küsimusest vastatakse, kuid tasa: Sulepääd pole ju enam sääal laual.“ Oo — niisuguseid valje küsimusi ja tasaseid vastuseid on palju, kuid kõiki ei või ilmale öelda.

Jah, nii on vahel tund.

Lulu.

